

Tretja slika je „nos“ ki ima pripravljati uho na glas „n“. Nosú ni treba daleč iskati, tudi ga ni treba posebno razlagati; otroci bodo pri tacih stvareh radi še bolj zgovorni, kakor si učitelj želi. Komur pa „nos“ ne ugaja, naj pa otrokom pokaže „nož“. Tudi o njem se dá marsikaj govoriti in pripovedovati. Rekli smo, na podlogi slik je moč začeti z otroci razgovor, slike pa tudi

2. otroški spomin podpirajo in priučenje slajšujejo; ako otrok pozabi imé in glas črki, spominja ga stvar uže pozabljenega imena; ko se poslopje na kvisku stavi naredé oder, da grajenje more napredovati; poderó ga potem, ko je poslopje dovršeno. Taka je tudi z učnimi pripomočki. Ko bi imeli samo umne, pazljive otroke pred sabo, polovico toliko učnih pripomočkov ne bilo bi treba, a velika večina otrok je slabo obdarovanih, vrhu tega so pa še vsi razmišljeni in raztreseni; otroci pri teh letih, ko se brati učé, niso še toliko vztrajni, da bi dolgo premišljevali in preudarjali kako stvar; so kakor metulji, ki letajo od cvetice do cvetice, zato pa je treba slik, še boljše pa takih stvari za nazor, da se otroška domišljija nekaj časa mudí; treba je v roko dati jim zdaj tablico, zdaj abecednik, zdaj pred nje postaviti stenske table, da ostanejo pazljivi.

(Dalje prih.)

Názorni nauk v ljudskeji šoli.

(Piše **Ivan Tomšić.**)

(Dalje.)

1. Človeško telo po vnanjeji podobi.

b. Trup.

Trupova zveza z glavo; vrat, gorenji del trupa ali prsi; spodnji del trupa ali trebuh; zadnji del trupa ali hrbet; kolka (boka).

Poglejte, otroci, ta del človeškega telesa (učitelj pokaže) imenujemo trup. Trup je človeško telo brez glave, rok in nog. Vrat veže človeško glavo s trupom.

Prednji del vratú imenujemo grlo (goltanec), odzadnji del pa tilnik. Andrejček, pokaži mi, kje imaš vrat? kje grlo? kje tilnik? — Rekli bodemo: 1) Vrat je del trupa. (Otroci izgovoré.)

Gorenja dela trupa, katerih se držite roki, imenujemo rami. Vsak človek ima dve rami; jedno na desnej, a drugo na levej strani — desna in leva rama. Pokažite mi desno, — levo ramo! Rekli bodemo: 2) Trup ima rami. (Otroci izgovoré.)

Prednji, gorenji del trupa imenujemo prsi. Ako prsi potipljemo, trdé so. Recite: 3) Trup ima prsi.

Prednji, mehki del trupa imenujemo trebuh. — Jožek! pokaži mi, kje imaš prsi? kje trebuh? Rekli bodemo: 4) Trup ima trebuh. (Otroci izgovoré.)

Odzadnji del trupa, ki se stéza od vratú nizdólu, imenujemo hrbet. Recite: 5) Trup ima hrbet. (Otroci izgovoré.)

Otroci, zdaj dobro poglejte; tukaj ta dva izbočena trupova dela (učitelj pokaže) imenujemo kolka. Kolka sta dva; na vsako stran trupa po jeden kolk (bok). Rekli bodemo: 6) Trup ima kolka. (Otroci izgovoré.)

Kdo mi zna povedati, iz katerih delov je sestavljen človeški trup?

K trupu štejemo: vrat, rami, prsi, trebuh, hrbet in kolka. (Otroci naštevajo in pokazujejo trupove dele.)

c. *Roki.*

Deli roke so: Nadléhtnica, podléhtnica, prava roka (pěst), prsti, členi, nohti. Kakšni so, in čimu so?

Ti, Cirilče, imaš dve roki; tvoj tovariš Stanko ima tudi dve roki; vsak zdrav človek ima po dve roki, — desno in levo roko. Pokažite mi desno, levo roko!

- 1) Nadléhtnica je del roke;
- 2) Podléhtnica je del roke;
- 3) Prava roka (pěst) je del roke.

Pokažite mi nadléhtnico, podléhtnico, pravo roko!

Nadléhtnica se drži rame; podléhtnica se drži nadléhtnice; prava roka se drži podléhtnice. — Podléhtnica je med nadléhtnico in pravo roko; nadléhtnica je med podléhtnico in ramo.

Truplo, ki je podobno plóči, imenujemo plosko; tudi roka je ploska; (učitelj pokaže odprto roko ter pravi:) ta del naše roke je plosk, imenujemo ga dlan. Recite: 1) Roka ima dlan. (Otroci izgovoré.)

Roko lahko na vse strani premikamo. Rekli bodemo: 2) Roka je premična (gibljiva).

Na roki vidimo pet prstov. Imenujejo se: palec, kazalec, sredinec, prstanec, mezinec.

Na obeh rokah imamo deset prstov. Štejte jih! — Prsti so različne dolgoti in debelosti; sredinec je najdaljši, palec je najdebelejši.

V členih se prsti pregibljejo (zgibujejo se). Vsak prst (razven palca) ima po tri člene; palec ima le dva. Zgoraj na koncu gorenjega člena je nohet. Nohti so gladki. Spodobni ljudje si nohte porežejo, kadar so predolgi; dolge nohte imeti, to ni lepo; — ne posnemajte tacihi ljudi, ki imajo dolge nohte, ker to je po živalsko.

Prsti so okrogli in zelo gibčni. Recite: 3) Roka ima pet prstov. (Otroci ponové stavke 1—3.)

Posamezni deli cele roke so: nadléhtnica, podléhtnica in prava roka. Prsti so deli prave roke (pesti). Ondu, kjer se posamezni deli roke zgibujejo (pregibljujejo), ondu so sklepi (členi). — Na vsakej roki imamo: nadléhtnični sklep; lehet, (komolec); zapéstje in prstne člene.

Zveza. Nohti se drže prstov, prsti se drže roke, roka se drži podléhtnice, podléhtnica se drži nadléhtnice, nadléhtnica pa rame.

Ravno to naopačno: Rame se drži nadléhtnica, nadléhtnice se drži podléhtnica i. t. d.

Siromak odprè roko, kadar mu kaj vbogajme podelimo. 1) Roko odpiramo.

Ko je siromak prejel dar, zaprè roko. 2) Roko zapiramo.

Kadar greš iz hiše, moraš vrata odpreti; da vrata odpreš, moraš jih z roko prijeti. 3) Z roko prijemamo.

Kadar pišemo, moramo pero v roki držati. 4) Z roko držimo.

Ako hočeš vodo iz gobe izžeti, moraš gobo stisniti. 5) Z roko stiskamo.

Otroci se radi igrajo z mečkom (žogo). Pri tej igri se meček z roko meče. 6) Z roko mečemo.

Drugi poskušajo z roko meček — vjeti. 7) Z roko vjemamo (lovimo).

Dragica se je z muco igrala, in jo je božala. 8) Z roko božamo. (Ponavljja se 1—8.)

Vse to, kar smo zdaj našeli, storimo lahko z jedno rokó. Kdo mi zna povedati kaj tacega, h čemur nam je treba obeh rok.

Kadar molimo, sklenemo roki. 1) Roki sklepamo.

Kadar nas zebe, z rokama mánemo (taremo). 2) Z rokama mánemo.

Ako hočeš kuretino iz škode pognati, moraš v roki plosniti. 3) Z rokama ploskamo (pleskamo).

Danes smo govorili o trupu in o rokah. Trup je del človeškega telesa. Roki ste vnanja uda človeškega telesa. Roka je lahko velika, majhena, debela, suha, mrzla ali gorka. — Z rokama delamo, pišemo, jemo i. t. d. — Nohti varujejo prste, da se ne ranijo (ozlédiyo), pa so tudi prstom v lepoto.

Prigovori. Podáj mu prst, pa te zgrabi za vso roko. (Če mu daš nekaj, on bi rad vse.) — Sam je kakor prst. (Nima nikjer nikogar.) — Roka roko umiva, a obraz obedve. (Jaz pomorem tebi, ti meni, a drug družemu.) — Prišel je (ali odšel) s praznima rokama. (Nič ni prinesel, nič ni odnesel.) — Še prsti na roki si niso enaki. (Vsak človek je drugačen.) — Z jedno roko daje, z dvema jemlje. (Vse bi rad sam imel.)

Uganke. Sestra poleg sestre, pa druga druge ne vidi? (Rokij) — Imam drevo; to ima dve večji veji in vsaka veja po pet malih vejic, in kar je na svetu najdražjega in najlepšega, to je sad teh vej. Kaj je to? (Prstij in Rokij) — Imam pet hlapcev; vsak ima svoje opravilo; služijo mi noč in dan, kadar koli jih potrebujem? (Prstij na rokakah.)

Novice

pa

Dr. Janez Bleiweis.

VII. 1849. „Novice bojo ob novim letu nekoliko svoj nadpis premenile in se bojo imenoval: Novice kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči. — Novi čas je prinesel tudi potrebnost novih vednost. . . Imenika prejemnikov letas ne bomo dali. . . V začetku Novic je bilo treba svetu rodoljube in posebne prijatle slovenšine pokazati, zdej pa je treba, da smo vsi Slovenci, ki nas je slovenska mati rodila“, pravi dr. J. Bleiweis konec šestega tečaja, in v začetku sedmega opominja tiste, ki le nemško brati znajo, naj ne mislijo, da znajo tudi slovensko, in gospode in gospé iz mest in trgov, naj nikar ne zabavljajo, češ, „to ni po krajnsko. . .; čisto je nemške soderge, ktere se moramo ogibati, kolikor je moč, ako hočemo, da bomo očistili lepi slovénski jezik, in mu tisto veljavnost pridobili, ktero zasluži in ktero zadobiti mora“, in z Vodnikom novim bravcem ponavlja, da smo Slovenci, in da naš jezik je slovénski.

Sam je pisal na pr.: „Kmetijska družba. Iz Dunaja. Veliki kmétijski zbor (zato, da bi poslanci mnogoverstnih deželá ministerstvu svoje misli in vošila razodeli, po katerih bi se zamogle take postave dati in take naprave vpeljati, ktere bi bile mnogoverstnim deželam po volji). O soseskah krajnih, kantonskih in kresijskih. Vrančji črni prisad. Kako s človekam ravnati, kteriga je kolera napadla in kjer ni zdravnika na pomoč. Živina domá v hlevu. (Kmetje še zmirej nočejo spoznati, da živino domá v hlevu rediti veliko več dobička da, kakor jo na pašo stradat pošiljati. Po navadnih pašah ne dobí živina skorej nič živeža; ker po celi dan okoli hodi, še bolj lačna postane; gnoj okoli trosi; dostikrat bolezen naleze itd. In za vse te zgube, se še otroci poduku odtegujejo, da se po pašnikih okoli klatijo, lenobe vadijo, in se še sicer pohujšajo!) Imenitno oznanilo šole živinozdravilske in kovaške, kteri je bil vodja in prvi učenik. Nekaj od kmetijstva na